

رَسُولَ
اللهِ فِي
بَيْتِي
مَكاَناً
اَتَّخِذُهُ
مُصَلًّى “Ey
Allah’ın Resûlü! Ben görme özürlü biriyim, karanlık ve
sel oluyor (camiye gidemiyorum). Evimde namaz kılsan da ben orayı namazgâh
edinsem?” diye ricada bulunur. Hz. Peygamber de Itban’ın evine gider ve ona,
اَيْنَ
تُحِبُّ اَنْ
اُصَلِّيَ
فَاَشَارَ
اِلَى
مَكَانٍ مِنَ
الْبَيْتِ
فَصَلَّى
فِيهِ
رَسُولُ
اللهِ "Nerede namaz kılmamı istersin" der. Itbân, Hz.
Peygambere evinde namaz kılmasını istediği yeri gösterir. Hz. Peygamber de orada namaz
kılar.[4] Itbân, Peygamberimiz ve arkadaşlarına yemek ikram eder.[5] Bir âmânin
davetine icabet edip evine gitmesi, gösterdiği yerde namaz kılması, ikram edilen yemeği
yemesi, Hz. Peygamberin tevazuunu ve engellilere olan sıcak ilgisini göstermektedir. 2.
Engellileri Ziyaret Etmek Özellikle hastaları ziyaret etmek, onların günürlerini
alacak, iyileşmelerine katkı sağlayacaktır. Hasta ziyareti dînî ve ahlâkî bir
görevdir. Peygamberimiz (s.a.s.),
اَطْعِمُوا
الْجَائِعَ
وَ عُودُوا
الْمَرِيضَ "Açları
doyurun, hastaları ziyaret edin" buyurarak[6] muhtaç, engelli, özürlü ve
hastalarla ilgilenilmesini istemektedir. Peygamberimizin (s.a.s.) bildirdiğine göre yüce
Allah kıyamet günü şöyle der: -Ey Âdemoğlu! Ben hastalandım, beni ziyaret
etmedin. İnsan cevap verir: -Ey Rabbim! Sen âlemlerin Rabbisin. Ben seni nasıl ziyaret
edecektim? Yüce Allah cevap verir: - Hani filan kulum hastalandı da onu ziyaret etmedin ya.
Eğer onu ziyaret etseydin beni onun yanında bulurdun. - Ey Âdemoğlu! Ben senden yemek
istedim de beni doyurmadın. İnsan cevap verir; -Ey Rabbim! Sen âlemlerin Rabbisin. Ben
seni nasıl doyuracaktım? Allah cevap verir: - Hani filan kulum senden kendisini doyurmanı istedi
de onu doyurmamıştın ya. Eğer onu doyursaydın beni onun yanında bulacaktın. - Ey
Âdemoğlu! Ben senden bana su ikram etmeni istedim de benim susuzluğumu gidermemiştin.
İnsan cevap verir: -Ey Rabb’im! Sen âlemlerin Rabbisin. Ben sana nasıl ikram
edebilirdim? Allah cevap verir: - Hani filan kulum senden su istemişti de ona su
vermemiştin. Eğer onun susuzluğunu giderseydin beni onun yanında bulacaktın.”[7]
Hastayı ziyaret etmek, mümine karşı yerine getirilmesi gereken haklardan biridir.[8] 3.
Yardımcı Olmak Dinimiz, engelli ve hastalarla ilgilenmeyi ve onlara yardımı teşvik etmekte ve bunu
sevap bir davranış olarak nitilemektedir. Görme engelli bir kimseye yol göstermek,
sağır ve dilsiz ile ilgilenmek[9] ve aracına binmeye çalışan bir engelliye yardımcı olmak bir

sadakadır. [\[10\]](#) Peygamberimizin ashabi dinimizin bu tavsiyesini yerine getirmiştir. Mesela Abdurrahman İbn Ka'ab (r.a), babası güzlerini kaybedince, ona rehberlik yapmış ve Cuma günlü olunca da namaza gültürmüştür. [\[11\]](#) Zayıfların, düşkünlerin, fakir ve yoksulların gerçek dostu ve hâmisi olan Peygamberimiz (a.s.), engellilere yapılacak her türlü yardım ve desteğın bir sadaka olduğunu bildirmiştir. Bir gün Peygamberimiz “her gün” için sadaka verilmesi gereğinden söz eder. Sahabeden Ebu Zer, her gün için sadaka verecek imkânlarının olmadığını söyledi. Bunun üzerine Peygamberimiz (a.s.):

قَالَ
لَاِنَّ مِنْ
اَبْوَابِ
الصَّدَقَةِ
اَلتَّكْبِيرُ وَ
سُبْحَانَ
اللهِ وَ
الْحَمْدُ
لِلهِ وَ
لَااِلَهَ
اِلَّااللهُ
وَ
اسْتَغْفِرُ
اللهَ وَ
تَاْمُرُ
بِالْمَعْرُوفِ وَ تَنْهَى
عَنِ
الْمُنْكَرِ
وَ تَعْزِلُ
الشَّوْكَةَ
عَنْ طَرِيقِ
النَّاسِ وَ
الْعَظْمِ
وَالْحَجَرِ
وَ تَهْدِي
الْعَمَي وَ
تُسْمِعُ
الْاَصَمِّ
وَالْاَبْكَمِ حَتَّى
يَفْقَهَ وَ
تَدُلُّ
الْمُسْتَدِلَّ عَلَى
حَاجَةٍ لَهُ
قَدْ
عَلِمْتَ
مَكَانَهَا

وَ تَسْعَى
بِشِدَّةِ
سَاقَيْكَ
اِلَى
اللَّهَفَانِ
الْمُسْتَغِيثِ وَ
تَرْفَعُ
بِشِدَّةِ
ذِرَاعَيْكَ
مَعَ
الضَّعِيفِ
كُلُّ
ذَالِكَ مِنْ
اَبْوَابِ
الصَّدَقَةِ
مِنْكَ عَلَى
نَفْسِكَ “Sadakanın
birçok çeşidi vardır: - Allah’ü ekber (Allah en büyüktü), - Sübhânellah (Allah'ı noksan sıfatlardan tenzih ederim), -Lâ ilâhe
illallah (Allah'tan başka ilah yoktur) estağfirullah (Allah'tan bağışlanma dilerim) demek, - İyiliği
emretmen, kötülüğü men etmen, - İnsanların yolundan diken, taş ve kemik
(gibi zarar veren şeyleri) kaldırmam, - Görme özürlülere rehberlik etmen, -
Sağır ve dilsiz anlayacakları bir şekilde anlatmam, - İhtiyacı olanın hacetini tedarik etmesi
için bildiğin yere delalet etmen, - Derman arayan dertliye yardım için koşuşturmam, -
Koluna girip güçsüze yardım etmen, - Konuşmakta güçlük
çekenin meramını ifade edivermem, - Bütün bunlar kendin için (yaptığın)
sadaka çeşitlerindedir...” buyurmuştur.[\[12\]](#) Engellilere yapılacak bu tür
yardımların sadaka olduğunu, diğer bir ifade ile Allah’a olan sadakatin bir ifadesi olduğunu
belirten Peygamberimiz (a.s.), herhangi bir görme özürlüyü yoldan
saptıranları, onu kasten yanlış yola yönlendirme sadakatsizliğini gösterenleri de
lanetliler arasında saymıştır.[\[13\]](#) İnsanlara yardım edene Allah yardım eder.
مَنْ كَانَ
فِي حَاجَةِ
اَخِيهِ
كَانَ اللهُ
فِي
حَاجَتِهِ وَ
مَنْ فَرَّجَ
عَنْ
مُسْلِمٍ
كُرْبَةً
فَرَّجَ
اللهُ عَنْهُ
كُرْبَةً
مِنْ
كُرُبَاتِ

يَوْمِ
الْقِيَامَةِ
16; "Kim mümin bir kardeşinin ihtiyaçını karşılırsa Allah da onun bir ihtiyaçını karşılar. Kim müslümanın bir sıkıntısını giderirse Allah da onun kıyamet günü sıkıntılarında bir sıkıntısını giderir." [14]
اَلْمُسْلِمُونَ كَرَجُلِوَاحِدٍ إنْ
اِشْتَكَى
عَيْنَهُ
اِشْتَكَى
كُلُّهُ
وَإنْ
اِشْتَكَى
رَأسُهُ
اِشْتَكَى
كُلُّهُ “Müminler bir tek insan gibidir. Eğer insanın gözünde bir şikâyeti olursa, bütün vücudu bundan etkilenir. Eğer başında bir ağrısı olursa yine bundan bütün bedeni etkilenir, (müminler de böyle olmalıdır.)” [15] 4. Aşağılayıcı ve Kırıcı Söz söylememek Engelli ve hastalar, çok duyarlıdırlar. En küçük aşağılayıcı ve kırıcı bir söz onları derinden yaralar. Özellikle hitaplarda kırıcı ve aşağılayıcı ifadelerden kaçınmak İslâmî bir görevdir. Kel Ali, kör Hasan, topal Yakup gibi isimlendirme ve hitaplar asla doğru değildir. Peygamberimiz (a.s.), حُبُّكَ
الشَّبْئَ
يُعْمِى وَ
يَصُمُّ “Bir şeyi (aşırı) sevmen, kör ve sağır eder!” hadisinde [16] olduğu gibi mecâzî anlamda “kör, sağır ve dilsiz” kelimelerini kullanmış ancak hiçbir engelliyi bu kelimelerle nitilememiştir. Aksine insanların fiziksel nitelikleriyle aşağılanmasına karşı çıkmıştır. Annesini dile dolayarak bir köleyi ayıplayan Ebû Zer’e, اِنَّكَ
اِمْرِ ؤٌ
فِيكَ
جَاهِلِيَّةٌ يَا اَبَا
ذَرٍّ
اَعَيَّرْتَهُ بِاُمِّهِ
“Ya Ebâ Zer! Onu annesiyle mi ayıplıyorsun. Sende hâlâ câhiliyye (tavrı) var! Sen câhiliyye (düşüncesi taşıyan) bir kimsesin” [17] diyerek bu tavrın doğru olmadığını ifade etmiştir. Hz. Aişe anlatıyor:
فَقُلْتُ يَا
رَسُولَ
اللهِ اِنَّ
صَفِيَّةَ
اِمْرَاَةً

وَ قَالَتْ
بِيَدِهَا
هَكَذَا
كَاَنَّهَا
تَعْنِي
قَصِيَرةٌ “Bir defa ey
Allah'ın Elçisi! Dedim. Safiye (şu kadarcık) bir kadındır. Aişe onun kısa boylu olduğunu
kast ederek eliyle işaret etti. Bunun üzerine Hz. Peygamber,
فَقَالَ
مَزَجْتَ
بِكَلِمَةٍ
لَوْ
مَزَجْتَ
بِهَا مَاءَ
الْبَحْرِ
لَمَزَجَ "Sen (amellerini) öyle bir
sözle karıştırdın ki onu denizin suyuna karıştırmış olsaydın (denizin suyu) karıştırdı
(şekli değişirdi)” buyurmuştur.[18] Bu rivayetler, herhangi bir engellinin tahkir edilmesinin
veya sakatlığıyla hitap edilmesinin, sağlıklı kimselerin bile boyu, rengi veya konuşması sebebiyle
ayıplanmasının doğru olmadığını ifade etmektedir. Peygamberimiz bu tür tavırlara
müdahale etmiş ve لَا
تُظْهِرِ
الشَّماَتَةَ
لِاَخِيكَ
فَيَرْحَمُهُ
الله ُوَ
يَبْتَلِيكَ
"Kardeşinin derdine sevinip gülmeye, sonra Allah ona merhamet eder seni o derde
müptela kılar" buyurmuştur.[19] 5. Dini ve Mesleki Eğitim Vermek Özellikle
görme, işitme, konuşma ve zihinsel özürlülerin eğitilmesi, bir meslek sahibi
yapılması, dîni bilgilerin verilmesi ve eğitilmesi, aynı şekilde özürlü ve hasta
yakınlarının da eğitilmesi çok önemlidir. Ailelerin; çocukların sakat doğmaması,
doğan çocukların sağlıklı olarak büyütülmesi ve çocukların
sonradan sakat olmaması için bilinçli hareket etmeleri; bu amaçla akraba
evliliğinden kaçınmaları, özellikle hamilelik döneminde sigara ve alkol
kullanmaktan sakınmaları gerekir. Özür ve rahatsızlık ne kadar erken tespit edilir ve
tedaviye başlanırsa sonuç daha iyi alınır. Bu konuda ailelerin bilinçlendirilmesi
gerekir. Rehabilitasyonunun başarısı, ebeveynlerin terapi becerilerinin geliştirilmesine bağlıdır.
Bireyi tehdit eden özre engel olmak, var olan özrü ortadan kaldırmak veya bir
ölçüde azaltmak, özrün artmasını önlemek veya
özrün sebebi ne olursa olsun, sonuçlarını hafifletmek aile ve devletin
görevidir. Bu konuda ailelerin bilinçlendirilmesi gerekir. Çünkü
engellilerin toplum içerisinde eğilim ve yeteneklerine uygun bir yer sağlamada bilinçli
ve eğitimli ailelerin önemi çok büyüktür. Her türü tedbire
rağmen çocuk sakat doğdu veya sonradan sakat oldu ise aşırı üzüntüye
kapılıp feryat etmemek gerekir. Anne baba çarelere başvurur, bakım ve tedaviye
çalışır, sabreder, gerekirse bu konuda ilgili dernek ve kuruluşlardan psikolojik yardım ve
eğitim desteği alır Sakat ve özürlü çocukları toplamdan saklamak,

onlardan utanmak ve eziklik hissetmek doğru bir davranış değildir. Kul, Allah'tan gelene razı olmalıdır. Dünyanın bir imtihan olduğunu, imtihanı başaranların ilahî kudsî; mükâfâtı; fıata ereceklerini ve bakıma muhtaçcedil; kimselere bakmanın Allah'a kulluk ve bîyûk sevap olduğunu düşünmelidir. Allah'ın kulunu belki bu sayede cennetine koyacaktır. Devlete, kamu kurum ve kuruluşlarına ve sivil toplum örgütlerine ve çocukların ve ailelerinin eğitimi ve rehabilitasyonu konusunda bîyûk görevler düşmektedir. Bu konuda hizmet veren dernek ve vakıfların desteklenmesi insanî; dî; ve sosyal bir gerektir.

6. İş İmkânı Sağlamak ve İzzetle İşveren Durumunda Olanların ve Devletin Engelli ve İzzetlere İş İmkânı Sağlaması gerekir ki bu kimseler başkalarına bîyûk olmasınlar, kendi ayakları üzerinde durabilsinler. Peygamberimiz (a.s.),

1605; 1614; 1606; 1618; 1578; 1614; 1585; 1614; 1603; 1614; 1605; 1614; 1575; 1604; 1575; 1611; 1601; 1614; 1604; 1618; 1608; 1614; 1585; 1614; 1579; 1614; 1578; 1616; 1607; 1616; 1608; 1614; 1605; 1614; 1606; 1618; 1578; 1614; 1585; 1614; 1603; 1614; 1603; 1614; 1604; 1575; 1617; 1611; 1601; 1614; 1575; 1616; 1604; 1614; 1610; 1618; 1606; 1614; 1575; "Kim bir mal bırakırsa, malı veresidir. Kim bakıma muhtaçcedil; kimseler bırakırsa onun sorumluluğu bana aittir" [20] sîyle toplumu bîyûk; netenlerin; hasta, zayıf, engelli, yetim ve benzeri bakıma muhtaçcedil; kimseleri koruyup bîyûk; zetesmesi gerektiğine işaret etmiş ve engellilere yeteneklerine bîyûk; re kamu alanında bîyûk; rev vermiş, onları topluma kazandırmaya çalışmıştır. Engellileri başkalarına el a; an bir dilenci ve toplumun bîyûk; retken olmayan bir kesimi olarak bîyûk; rmemiştir. Aksine bîyûk; eşitli hizmetlerde kendilerinden yararlanma cihetine gitmiştir. Örneğin, ortopedik bîyûk; (topal) Mu; z b. Cebel; i Yemen; e vali olarak bîyûk; n dermiş, bîyûk; eşitli vesilelerle Medine dışına bîyûk; ıktığında yerine vek; let etmek bîyûk; zere 13 defa bîyûk; rme bîyûk; Abdullah İbn ; mmi Mekt; m; u vekil bırakmıştır. Vek; leti sırasında camide namazları da o kıldırmıştır. Ayrıca hem Mekke; de hem de Medine; de Hz. Peygamber; in uzun yıllar m; ezzinliğini yapmıştır. [21] Sahabeden bîyûk; rme bîyûk; İt; n b. M; lik kendi kabilesine imamlık yapmıştır. Peygamberimiz (a.s); bu uygulamalarıyla, engellilerin yeteneklerine uygun alanlarda istihdam edilerek onların bîyûk; retici bireyler olmalarını, onları topluma kazandırmayı, kişiliklerini geliştirmelerini ama; ladığını ve gelecek nesillere yol bîyûk; stericilik yaptığını sîyeyebiliriz. Engelli bîyûk; ocuğu bulunan ailelerin psikolojik ve sosyal a; ıdan desteklenmesi, kendi ihtiya; larını karşılayamayan engellilerin sosyal bîyûk; vence altına alınması gerekir. SONU; VE DEĞERLENDİRME Engelli veya sağlıklı her insan, Allah'ın yery; nde en kıymetli ve en değerli varlığıdır. 1604; 1614; 1602; 1614; 1583; 1618; 1582; 1614; 1604; 1614; 1602; 1618; 1606; 1614; 1575; 1575; 1604; 1618; 1575; 1616; 1606; 1618; 1587; 1614; 1575; 1606; 1614; 1601; 1770; 1610; 1619; 1575; 1614; 1581; 1618; 1587; 1614; 1606; 1616; 1578; 1614; 1602; 1618; 1608; 1770; 1610; 1605; 1613; 1752; "Biz ger; ekten insanı en bîyûk; zel bîyûk; imde yarattık" [22] 1608; 1614; 1589; 1614; 1608; 1617; 1614; 1585; 1614; 1603; 1615; 1605; 1618; 1601; 1614; 1575; 1614; 1581; 1618; 1587; 1614; 1606; 1614; 1589; 1615; 1608; 1614; 1585; 1614; 1603; 1615; 1605; 1618; 1754;

وَاِلَيْهِ
الْمَص۪يرُ
 “Allah size Őekil verdi ve Őeklinizi en güzel yaptı”[23] ve
ثُمَّ
سَوّٰيهُ
وَنَفَخَ
ف۪يهِ مِنْ
رُوحِه۪
وَجَعَلَ
لَكُمُ
السَّمْعَ
وَالْاَبْصَارَ
وَالْاَفْـِٔدَةَۜ
قَل۪يلًا مَا
تَشْكُرُونَ
“Sonra insanı Őekillendirip ona ruhundan üfledi. Sizin için işitme, görme ve idrak organları yarattı. Ne kadar az Őükrediyorsunuz”[24] anlamındaki ayetler, Allah’n insanları en güzel ve en mükemmel biçimde yarattığını ifade etmektedir Yüce Allah, insanları servetleri, ırkları, renkleri, cinsiyetleri, dilleri, nesepleri, fizyolojik yapıları, engelli veya sağlıklı oluşları açısından değerlendirmmez. Onları iman, salih amel, güzel ahlâk, ibadet ve itaatleri veya inkâr, Őirk, nifak, isyan ve kötü davranıŐları, takva veya zulüm sahibi olup olmamaları açısından değerlendirir. اِنَّ
اَكْرَمَكُمْ عِنْدَ
اللّٰهِ
اَتْقٰيكُمْ Allah katında en üstün olanınız en muttakî olanınızdır"[25] anlamındaki âyet ile اِنَّ اللهَ
لَا يَنْظُرُ
اِلَى
صُوَرِكُمْ وَ
اَمْوَالِكُمْ وَ لَكِنْ
يَنْظُرُ
اِلَى
قُلُوبْكُمْ
وَ
اَعْمًالِكُمْ "Allah sizin sûretlerinize ve servetlerinize bakmaz. Fakat kalplerinize (îman veya inkâr halinize) ve amellerinize bakar"[26] anlamındaki hadis, bu gerçeği ifade etmektedir.

[1] Doç. Dr. İsmail KARAGÖZ, Din İŐleri Yüksek Kurulu Üyesi. [2]

Ahmed, I, 217, 309. [3] Tecrîd, I, 12. [4] Buhârî, Ezan, 40. [5]

Buhârî, Teheccüd, 36. [6] Buhârî, Merdâ, 4. [7] Müslim,

Birr, 43. [8] Müslim, Selam, 5. [9] Ahmed, V, 168-169. [10] Ahmed, II, 350. [11] İbn Mâce, İâme, 78. [12] Ahmed, V, 168-169, 154. [13] Ahmed, I. 217, 309, 317. [14] Buhârî, Mezâlim, 3. [15] Müslim, Birr, 67. [16] Ahmed, V. 194, VI. 450. [17] Buhârî, İman 22. [18] Tirmizî, Kıyâme, 51. [19] Tirmizî, Kıyâme, 54. [20] Buhârî, Ferâiz 25. [21] İbnü’l-Esîr, Usdu’l-Gâbe, IV. 264; Nesâî, es-Sünenül-Kebîr, V. 181, No: 8605. [22] Tin, 95/4. [23] Teğâbün, 64/3. [24] Secde, 32/9. [25] Hucûrât, 49/13. [26] Müslim, Birr, 32.

[İslam ve Hayat.Güncel Vaaz ve Hutbeler](#)